

OM KWART OVER VIJF IN de ochtend opende Nils Vik zijn ogen en begon de laatste dag van zijn leven. Ergens tussen dromen en waken in bleef hij liggen, in de veronderstelling dat hij zoals gewoonlijk wel weer in slaap zou vallen. Maar deze dag was nu eenmaal aangebroken. Hij draaide zich om en werd zich bewust van de kamer, de wekkerradio, de kou die door het open raam naar binnen drong. Voor zover hij kon zien zaten er vandaag geen bloedvlekken op het kussen. Wat had hij gedroomd? Ach ja, een hand door zijn haar, vingers over zijn wang, een stem die in het donker tot hem kwam. *Ik wacht beneden op je, schat.*

Hij zette zijn voeten op de koude vloer, liep naar de badkamer, deed zijn pyjamabroek omlaag en ontdeed zich van het gewicht van zijn nachtplas. Alles stroomde in één lange zucht in de wc-pot. Hij begon te doen wat gedaan moest worden. Nog altijd was hij in staat zijn ochtendritueel met effectieve bewegingen uit te voeren. Overeind komen, kleding uitzoeken, koffiezetten, ontbijt klaarmaken en, weer of geen weer, afdalen naar de boot. Bewegingen die gedurende een lang leven ingeslepen waren.

Onder de douche zag hij water over witte huid gutsen. Aan de wastafel haalde hij het scheermes over zijn wangen,

kin, hals en adamsappel. Zijn rechterhand trilde een beetje, hij moest voorzichtig zijn. Hij wilde niet over de fjord varen met een pleister op zijn bovenlip of een bebloed gaasje op zijn kin. En verder? Tandem? Handen? Brillantine? Hij overwoog de aftershave over te slaan. Maar deze dag mocht niet anders zijn dan gisteren of eergisteren of alle andere dagen daarvoor.

De man in de spiegel. Een man van gemiddelde lengte, stevig en sterk, haar dat ooit donker was geweest, maar nu vol grijze plukken zat. Grove gelaatstrekken, hoog voorhoofd, smalle ogen, wenkbrauwen die bijgeknipt hadden moeten worden. De zwaartekracht had zijn werk gedaan, hij zei altijd dat alleen zijn voeten nog volledig zichzelf leken. Hij bleef de man in de spiegel aankijken. Die staarde terug, liet zijn armen zakken en probeerde te glimlachen. Hij was een man die graag volledig op de hoogte was van wat er om hem heen gebeurde. Het weer. De wind. De tijd. Nu keek hij naar een man die niet meer wist waarheen hij op weg was.

Een stroom van stemmen stooft door de lucht naar de bovenverdieping. Nils liep de trap af. Zijn oog viel op een van de stoelen in de keuken. Er zat een kuiltje in de zitting, een indeuking waarvan hij zich niet kon herinneren dat hij die eerder had gezien, alsof er in de loop van de nacht iemand was binnengekomen en op hem had gewacht. Verder was alles zoals het altijd was. Gezoem van de koelkast, vuile borden in de gootsteen.

Ergens in huis bleef een stem doorpraten. Nils draaide zich om en ging op het geluid af. De transistorradio stond in de gang; hij moest hem gisteravond aan hebben laten

staan. Hij nam de radio mee naar de keuken. Welke dag was het vandaag? Een kalme novemberdag met regen. De stem op de radio wist te melden dat het later zou opklaren; er zou zelfs zon kunnen komen. Op de weg langs de fjord was een hert op een rijdende auto gevallen. In de stad was een vermiste jongen door de politie teruggevonden. Op een veerpont was brand uitgebroken.

Nils zette koffie, schonk in en roerde er twee suikerklontjes door. Hij voelde zich ochtendsuf; hij smeerde een boterham met stroop, maar bleef naar het sneetje zitten staren. Door maagproblemen was elke maaltijd tegenwoordig een langdurige en weinig zinvolle bezigheid. Hij keek strak naar de woonkamer terwijl hij de stukjes brood stuk voor stuk met behulp van kleine slokjes koffie wegkauwde en doorslikte. De oude meubels waren zwaar en donker, alsof ze hier voor altijd moesten blijven staan. Drie generaties hadden zich door deze ruimtes bewogen, hadden er als insecten rondgefladderd, hadden de verdiepingen gevuld met geluiden van lief en leed.

Nog altijd hingen ze aan de muren en stonden ze ingelijst op de buffetkast, de foto's van dopen, confirmaties en bruiloften, van dagen die aan deze laatste waren voorafgegaan. Hij had hier zijn hele leven gewoond, eerst met zijn vader, moeder en broer, later met zijn vrouw en twee dochters. Hij wist niet wat er met het huis zou gebeuren als hij weg was. Hij had Eli en Guro de afgelopen zomer bij zich geroepen, hen aan de keukentafel gezet en verteld dat ze het eens moesten worden over de vraag wie wat zou krijgen. Hij wilde geen ruzie over hun geboortehuis als hij er niet meer was; hij had maar al te veel broers en zussen meegemaakt die op de begrafenis van hun ouders voor het

laatst met elkaar hadden gesproken. Zijn dochters hadden het weggewuifd, ze hadden gelachen en gegiecheld, maar ze hadden beloofd dat er geen ruzie zou komen.

Nils draaide zich om, reikte naar de keukenla en vond een pen en een ansichtkaart. Daar stond een foto op van de fjord op een zomerdag met zon en witte mooiweerwolkjes boven de bergen. Met onvaste hand schreef hij een korte groet in die lucht. Hij zette de kaart tegen zijn koffiekopje. Wat zouden de meisjes denken als ze die vonden? Zouden ze glimlachen? Zouden ze huilen? *Ik heb dit huis verlaten en ik kom niet meer terug. Pas goed op elkaar. Papa.*

Nadat hij naar het nieuws van halfzeven had geluisterd, stond hij op en bedankte hij zijn vrouw voor het ontbijt. Dat had hij na elke maaltijd gedaan, ook nadat ze was overleden. Dank je wel, Marta, zei hij, en hij keek naar de keukenstoel die vroeger de hare was. Toen ze nog leefde, boog ze zich na de maaltijd dan altijd over de tafel, legde haar hand op de zijne, streelde de rug van zijn hand en zei: ‘Wel bekome het je.’

Hij liep naar buiten om de krant op te rapen. Zijn laatste. Hij was papperig geworden doordat hij in de regen had gelegen. Op de voorpagina stond: ‘Na een uur levend uit de diepte gekomen’. Er stond ook een foto van een voetballer met als bijschrift: ‘Droomdebuut’. Zou hij gaan zitten om dat te lezen? Nee, deze laatste krant moest ongelezen blijven. Hij ging de kelder in en legde hem boven op een van de stapels kranten. Zo hoorde het, je werk doen, ook de allerlaatste krant op zijn plaats leggen. Mensen waren verbaasd als ze met hem mee de kelder in gingen en de stapels kranten zagen. Al die dagen, al die jaargangen, al

die verloren tijd die daar opgestapeld lag vanaf de tijd dat hij bezorger was. Ooit was hij de man die de mensen aan de fjord de krant bracht, hij bezorgde hun oorlogen, branden, moorden, weerberichten, verkiezingsuitslagen, voetbaluitslagen en aanbiedingen van auto's, kleding en televisies.

'We kunnen de kelder niet vol hebben met het verleden,' had Marta gezegd.

'O nee?'

'Nee, en bovendien is het brandgevaarlijk.'

'Dat is de hele wereld, Marta.'

Ze zei het niet hardop, maar Nils begreep dat ze erg graag af wilde van de kranten die op elke stoel, elk kleedje en elk stukje tafelblad belandden voordat ze de kelder in fladderden. Ze had een hekel aan de drukinkt die afgaf op kleedjes en kleren, ze dacht zelfs dat het behang in de woonkamer door verse kranten was besmeurd. Nils had geantwoord dat het prachtig zou zijn, een muur met een patroon van kleine en grote wereldgebeurtenissen, maar hij was ervan overtuigd dat het vuiltjes van zijn eigen haarolie waren. Als hij erg moe was na een nacht op de fjord, gebeurde het wel dat hij tegen de muur bij de deur leunde en staande sliep, als een paard. Ze hadden geprobeerd de vlekken weg te poetsen, maar door al het poetsen was het alleen maar erger geworden: de vlekken breidden zich uit als landkaarten van een onbekend continent.

Nils vroeg zich af of er meer te doen was in huis. Waren er dingen die hij mee moest nemen? Wat neem je mee als je weet dat je niet terugkomt? Hij pakte zijn Omega uit de hoekkast en ontdekte dat de wijzers waren blijven staan op even over tien op de negentiende van een of andere

vergeten maand. Hij draaide het horloge op en zette de wijzers gelijk. Kwart voor zeven? 8 november? 9? Nee, 8 november natuurlijk. Nils had het horloge gekregen voor hun zilveren huwelijk. Marta had veel geld in het cadeau gestoken en ze was gekwetst geweest toen hij doordeweeks zijn oude horloge bleef dragen. Hij had uitgelegd dat hij er geen krassen en schrammen op wilde hebben, hij had werk waarbij hij niet zo'n mooi horloge kon dragen.

Hij ging naar de slaapkamer, boven, haalde het beddengoed af en legde het losjes op een hoop. Daarna tilde hij het matras uit het ledikant en schoof het versleten gevaarte naar de trap. Hij worstelde het de traptreden af en de gang door, trok zijn schoenen aan, deed de deur open en gooide het op het grind. Hij had al lucifers en paraffine klaargezet, trok het matras een stukje van de muur van het huis vandaan en stak het aan. Elk halfjaar hadden ze het oude matras naar de tuin getild om de geur van slaap eruit te krijgen en nieuw leven te blazen in de slappe, versleten vezels. Als ze het teruglegden in het ledikant, zorgden ze er altijd voor dat ze het omdraaiden, zodat ze zes maanden op elke kant lagen.

Het smeulde even voordat het vlam vatte. De buitenkanten zaten vol vlekken. Nils Vik staaarde naar de donkere ringen van bloed, de gele bloemen van urine, de moedermelkvlekken en decennia van sperma en zweet, resten van huid, haar en nagels, afdrukken van jam en koffie op bed bij elke verjaardag, momenten van hoop en vreugde die hij vergeten was en die nu in rook op zouden gaan. Hij meende zelfs dat hij de afdruk van haar lichaam kon zien, hoe ze als een S aan haar kant van het bed lag, maar dat was vast verbeelding. Het matras was het verhaal van een heel leven. Hij vond het te privé als andere mensen, en voor

zover hij kon bedenken volkomen vréemde mensen, hun verleden zouden moeten afwikkelen. Nils liep de trap op, draaide zich om en zag de vlammen uit het matras op het grind slaan.

OM EVEN NA ZEVEN UUR liep Nils Vik voor de allerlaatste keer door het huis. De vloerplanken kraakten onder zijn voeten. De trapleuning voelde koel in zijn hand. Hij trok een wollen trui aan, pakte zijn schippersjas, nam een pakje sigaretten mee en haalde zijn schipperspet van het haakje. Hij zocht in zijn zakken naar de sleutels en vond ze uiteindelijk.

Hij ging de kamer in en nam plaats op de bank. Dat was een gewoonte die hij had aangenomen; hij dacht dat de vaart beter zou gaan als hij voor vertrek even ging zitten. Gewoon in alle rust zitten. Dingen doordenken. Zijn hoofd leegmaken. Deze ochtend was hij bang dat hij zou blijven zitten, dat hij de energie om naar de boot te lopen zou verliezen. Hij was klaar om te gaan, hij wilde blijven. Met kloppend hart stond hij op. De laatste keer dat hij bij de dokter was, had hij te horen gekregen dat zijn hart verzwakt was. De dokter had op ernstige toon verklaard dat hij zich zorgen maakte om Nils' hart. Wat een klucht, tijd steken in een diagnose die hij zelf binnen een minuut had kunnen stellen.

Op het stoepje voor de voordeur bleef hij heel even staan; hij hoorde gefluister en gezucht uit het huis komen, lage

stemmen, gekibbel, de radio met visserijberichten, voetstappen, geneurie, het doorspoelen van het toilet. Marta die een kaartspel deed met de meisjes, het koffiezetapparaat dat pruttelde, deuren die open- en dichtgingen. Hij pakte zijn sleutels en stond op het punt om de deur af te sluiten, maar ging weer naar binnen om de radio en zijn zakflacon te halen. Toen deed hij het buitenlicht aan dat hij net had uitgedaan. Marta wilde dat er buiten altijd licht brandde, een buitenlamp die de hele nacht licht gaf. Dan kon Nils navigeren en de weg naar huis vinden als hij op de fjord in de problemen kwam. Hij was dat blijven doen. Geen reden om daar nu van af te wijken. Altijd een lamp aan bij dit huis.

De dag had nog geen kleur. Het gras was vertrapt en vlekkerig van de herfst. Het was gestopt met regenen. Hij hield van zulke ochtenden, die alles nog in zich hadden, onge-rept, met mist die als melk over de flanken van de bergen daalde. Naar de boot gaan, aan het roer staan, een sigaret opsteken en de gloed ervan zien aangloeien en doven. Er werd een schim zichtbaar op het grindpad. Uit de grijze mist kwam Luna. De hond sprong tegen hem op, draaide rondjes om haar as, grijnsde en grinnikte.

‘Joehoe!’ riep Luna. ‘Hier ben ik! Hierzo! Hier!’

Nils kon niet anders dan glimlachen. Waar kwam die hond vandaan? Van gene zijde? Uit de andere wereld? Hoeveel jaar was het geleden dat ze de weg op rende en door een vrachtwagen werd neergemaaid? Twintig? Vijfentwintig? Vroeger zat ze altijd geduldig in de stuurhut naar de golven, de regen en de lichten langs de fjord te turen. Op een gegeven moment was de hond gaan praten en commentaar

gaan geven op mensen, op gebeurtenissen en op het weer. ‘Wat een rare!’ zei Luna dan bijvoorbeeld. Of: ‘Die is niet helemaal in orde!’ Of: ‘Heerlijke dag, hoor! We hebben samen heel wat beleefd, Nils!’

Na verloop van tijd kon hij met Luna over van alles praten, over schepen, vliegtuigen, politiek, voetbal. Nu liep ze weer braaf naast hem, speels en gelukkig, en volgde hem op de voet naar het water en het botenhuis. Daar duwde hij het kromgetrokken raam van buitenaf dicht voordat hij de deur van het botenhuis opende. ‘Hallo?’ riep hij aarzelend het donker in, terwijl hij de geur van diesel en vergaan visnet opsnoof. Hij had gedacht dat ze hier misschien op hem wachtte, maar hij deed het licht aan en zag dat hij alleen was.

Nils liep naar het raam en deed de hendels aan de binnenkant dicht. Hij had verschillende aanbiedingen gehad om het botenhuis of zelfs het hele perceel te verkopen, maar hij had makelaars en projectontwikkelaars duidelijk te kennen gegeven dat er niets te koop was. ‘Ga jij niet verkopen, Nils?’ hadden de burens gevraagd. Ze hadden allemaal hun huis verkocht. De baai aan het landeinde van de fjord was nu bezaaid met huisjesvolk, stadsmensen die helemaal tot aan de waterkant oprukten, van die lui die het interieur veranderden, het huis stiekem opknapten en daarna bij de gemeente een nieuwe bestemming aanvroegen. ‘Het dak valt nog eens op je hoofd, Nils!’ zeiden de mensen. ‘Kijk maar eens hoe het op een regendag naar binnen stroomt!’ Maar zijn botenhuis bleef staan. Alles werd ouder, alles was vervallen, alles kon elk moment kapotgaan, maar zijn botenhuis bleef staan.

Hun oudste dochter was hier verwekt, daar in de hoek,

onder een dak dat zwaar boven hun hoofd hing. Hij herinnerde zich de regen die viel, hij herinnerde zich de broek op zijn knieën en Marta die commentaar gaf op de zaadcellen die langzaam bij haar naar binnen zwommen om er vervolgens weer uit te stromen. ‘Zou eentje het halen?’ had ze gevraagd. En dat werd Eli. Was het echt gebeurd? Of was het iets waaraan hij had vastgehouden als onderdeel van het verhaal over hun leven? Ja, het was wel gebeurd, maar bij zulke dingen wist je het nooit voor honderd procent zeker. Hij pakte een hamer en een nijptang van de gereedschapswand en verwijderde twee schakels van de stalen band van zijn Omega. Sinds hij het horloge de vorige keer had gedragen, was hij waarschijnlijk afgevallen, ja, hij was droger en magerder geworden. Hij pakte de smeerolie en zijn oliepak, smeerde het slot van de deur en hoorde hoe die voor de allerlaatste keer achter hem dichtviel.

Het was eb deze ochtend, een rustige dag, niet stil – het is nooit stil aan de fjord: het rommelt en ruist, het fluistert en suist, zelfs op dagen zonder wind. Van al die geluiden had hij verstand, al het lawaai en gedruis had hij leren kennen en interpreteren. Hij daalde de ladder af en stapte op de boot, zwakker en stijver van lijf en leden, maar toch soepel genoeg om veilig over te komen. Luna wachtte even op de kade, draaide een paar rondjes om haar as en maakte een paar trippelpasjes voordat ze het aandurfde om aan boord te springen.

Welke boot was dit? O ja, het ms Marta, een boot die hem goed had gediend, een boot die hij vlak na de oorlog, vervuld van optimisme en vertrouwen in de toekomst, had gekocht. Het was een zeewaardig schip, dat de golven en de wind aankon. Een boot van eikenhout, 36 voet lang,

9 voet breed, wit geschilderd met rode randen op romp en kajuit. Het was een statig zeilschip dat hij had onttakeld om er een gloeikopmotor van 12 pk in te zetten. Hij had er een kajuit en een stuurhut op gebouwd. Het had hem veertien maanden gekost om het zeilschip om te bouwen tot veerboot.

Hij zette de brander aan. De motor startte bij de eerste poging en liep als altijd; hij liep in alle weersomstandigheden. Zuigers kwamen tot leven. Vonken sloegen over tussen assen. De verdeler gaf stroom aan cilinders. Uit de machinekamer steeg een diesellucht op zoals geur uit een keuken. Het stuurwiel begon licht te trillen tussen zijn handen. Hij luisterde naar het gebonk en gestamp, het veiligste geluid ter wereld – dit hart dat al die jaren met sterke, taaie spieren voor hem had gewerkt.